

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาล
ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
People's Participation of Sustainable Solution for Drought Problems
in Thapladuk Sub-district Municipality, Maetha District,
Lamphun Province

ชัชณพงค์ ยศบุญยีน¹, อภิรมย์ สีดาคำ² และ เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ³
Chitsanupong Yotboonyuen¹, Apirom Sidakham² and Kiattisak Suklueang³

Received: 13 March 2023; Revised: 14 June 2023; Accepted: 15 June 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืน 2) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) ศึกษาความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมและสภาพปัญหาอุปสรรค วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป จำนวน 392 คน การเปรียบเทียบความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนการเปรียบเทียบความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เป็นค่าที่วัดความสัมพันธ์ ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product - moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและการรับผลประโยชน์ และการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง 2) การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การประชุมกันเองนิตย, ให้เกียรติคุ้มครองสตรีและ

^{1 2 3} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่; Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya Chiang Mai Campus
Corresponding author, e-mail: chitsanupong4036@gmail.com

เด็ก, ไม่บัญญัติหรือเลิกล้มข้อบัญญัติตามอำเภอใจ, การรักษาความคุ้มครองป้องกันโดยชอบธรรม, เคารพหลักการบูชาปูชนียสถาน, พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม, เคารพให้เกียรติและรับฟังความเห็นของผู้ใหญ่ อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า ประชาชนที่มีเพศและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กันกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการแก้ปัญหาภัยแล้ง ส่วนอายุ อาชีพ และสถานภาพมีสัมพันธ์น้อยมากกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การจัดการ; ภัยแล้ง

Abstract

This research article aims to 1) study the level of people's participation in solving sustainable drought problems. 2) Study the application of the 7 Aparihariya Dhamma principles with public participation. 3) Study the relationship, participation and obstacles. mixed research method Collect data using a questionnaire. (Questionnaire) and then analyzed the data by using a social science research software package for frequency, percentage, mean and standard deviation. In describing general information, a total of 3 9 2 people Public Participation Relationship Comparison Public Participation Relationship Comparison The Pearson correlation coefficient was used as a measure of correlation. Pearson product - moment correlation coefficient statistics were used to test the hypothesis. and data from in-depth interviews. Found 1) People's participation was at a moderate level, when considering each aspect, it was found that participation in decision-making was at a high level. Participation in operations and receiving benefits and evaluation were moderate. 2) Applying the Principles of Aparihani Dharma7 with public participation at a high level when considering each aspect It was found that the meeting was held regularly, honored and protected women and children, did not enact or abolish the provisions arbitrarily, legitimate protection and protection, worshiped sacred places, convened and adjourned meetings, respected and listened to opinions. of adults is at a high level 3) Public Participation Relations It was found that people's gender and education level had no relationship with their

opinions on the level of people's participation towards drought resolution. Age, occupation and status had very little relationship with their opinions on the level of people's participation in drought resolution. public participation.

Keywords: Drought; Management; Participation

บทนำ

ปัจจุบันปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่ผ่านมาทำให้เกิดภัยธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว ดินถล่ม โคลนถล่ม อุทกภัย อากาศร้อนขึ้น หิมะละลายเร็วขึ้น ไฟป่า พายุ รวมไปถึงภัยแล้ง ซึ่งสาเหตุที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโลกตามกาลเวลา การกระทำของมนุษย์ในด้านโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นเหตุทำให้เกิดการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะเกิดภัยแล้ง ถือเป็นภัยพิบัติที่เกิดบ่อย และมีระดับความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งทรัพย์สินและชีวิต ปัญหาภัยแล้งเป็นภัยธรรมชาติที่นำความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคม (สำราญ ไชยริปู, 2559-2560) ภัยแล้งหรือสภาวะฝนแล้งเป็นภัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากทรัพยากรน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร ซึ่งการเกิดภัยแล้งหรือสภาวะฝนแล้งแต่ละครั้งก่อให้เกิดความสูญเสียต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวม สภาพเศรษฐกิจของบางประเทศจึงมักขึ้นอยู่กับผลกระทบจากปัญหานี้จึงส่งผลเสียหายต่อกิจกรรมทางการเกษตรในประเทศ เช่น ทำให้พื้นที่ดินขาดความชุ่มชื้น พืชขาดน้ำ พืชชะงักการเจริญเติบโต ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำรวมถึงมีปริมาณลดลง ส่วนใหญ่ภัยแล้งที่มีผลต่อการเกษตรมักเกิดในฤดูฝนซึ่งภัยแล้งที่เกิดคือ มีฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานานในช่วงฤดูเพาะปลูก (อัจฉรี สิงโต, 2565)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญเป็นประเด็นหลักในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในสังคมไทยก็ยึดถือเป็นประเด็นหลักในการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและการศึกษาให้เป็นสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืนมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการการพัฒนา ตั้งแต่การระบุปัญหา การวิเคราะห์ถึงสาเหตุแห่งปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหา การติดตามผล และการได้ร่วมรับผลประโยชน์ (กาบแก้ว ปัญญาไทย, 2554) ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหาในสังคมของตนย่อมเป็น เรื่องที่

ประชาชนต้องเรียนรู้ และได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในการดำเนินชีวิตและเป็นที่ยอมรับด้วยกันทุก ๆ ฝ่ายในสังคม ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ได้ระบุสิทธิของประชาชนที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากร และการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถร่วมกันบริหารจัดการทรัพยากรโดยมีวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อน อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมในภาคต่าง ๆ ให้สามารถรวมกับพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง

เทศบาลตำบลทาบลาตุก มีเขตการปกครองและรับผิดชอบ ทั้งหมด 15 หมู่บ้าน มีพื้นที่โดยประมาณ 138.00 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 89,840 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่อยู่อาศัย ประมาณ 4,920 ไร่ พื้นที่ดินทำกินประมาณ 15,938 ไร่ และพื้นที่เขตป่าสงวน อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาน ประมาณ 68,982 ไร่ สภาพภูมิประเทศและพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นภูเขา ป่าไม้ มีพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำซึ่งขนานกับลำน้ำแม่ทาและที่ราบตามหุบเขา สภาพพื้นดินที่ทำกินทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกทำการเกษตรกรรมและการกสิกรรม โดยเทศบาลตำบลทาบลาตุกเป็นตำบลที่ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับภัยแล้ง ในช่วงฤดูร้อน ในพื้นที่ตำบลทาบลาตุกได้รับผลกระทบมากที่สุด ในด้านการขาดแคลนน้ำใช้ ทั้งในการใช้อุปโภค บริโภค ด้านการเกษตร และการเลี้ยงปศุสัตว์เนื่องจากว่าน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้มีการใช้น้ำในแต่ละวันจำนวนมาก ทั้งนี้ยังส่งผลต่อคุณภาพน้ำ ทำให้น้ำมีตะกอน ขุ่น ไม่เหมาะกับการบริโภค อุปโภค อาจจะทำให้เกิดสุขภาพอนามัยลดลง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตแย่ตามมา รวมถึงสร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจในชุมชน ทั้งด้านเกษตรกรรม และการท่องเที่ยว เป็นต้น (เทศบาลตำบลทาบลาตุก, 2564)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของตำบลทาบลาตุกเป็นตำบลที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยแล้งในทุกปีและพบได้บ่อยขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาภัยแล้ง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ตำบลทาบลาตุกอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตุกที่มีต่อการแก้ปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมและสภาพปัญหาอุปสรรคของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุกที่มีต่อการแก้ปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ รายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำนวน 15 หมู่บ้าน โดยมีจำนวน 6,931 คน มีกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำนวน 15 หมู่บ้าน จำนวน 379 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยเทียบสัดส่วน (Proportional Multi-Stage Random Sampling) ตามขั้นตอน 1) การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการนำไปกำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) (ศิริพงษ์ พลฤทธิ์พันธ์, 2553) 2) หาขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชาชนตามสัดส่วนของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านด้วยการเปรียบเทียบสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อมีลักษณะกระจายให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่าน และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ซูศรี วงศ์รัตนะ, 2541)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541) โดยการกำหนดคุณสมบัติ ประกอบด้วย องค์กรภาครัฐ , องค์กรเอกชน, ภาคประชาสังคม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2) กำหนดวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์ โดยวิธีการที่เหมาะสม และนำเสนอต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผล ในลักษณะการบรรยายความด้วยการใช้วิธีการสรุปความหรือสังเคราะห์ข้อความที่เป็นข้อมูลเพื่อตอบประเด็นปัญหาการวิจัย สรุปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากการการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก อำเภอมะเมาห์ จังหวัดลำพูน สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก อำเภอมะเมาห์ จังหวัดลำพูน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก

ดุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการเข้ามามีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนมีการทำหนังสือถึงผู้นำหมู่บ้านเพื่อให้ใช้เสียงตามสายภายในหมู่บ้านในการประชาสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์เช่น เฟสบุ๊ก และไลน์กลุ่มของหมู่บ้าน รวมถึงการประชุมวางแผนงานในหมู่บ้าน การประชุมหารือร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมของหมู่บ้านและการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมภายในตำบลและภายนอกตำบลได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ไปยังส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ส่วนราชการอำเภอ อบจ. และจังหวัดลำพูน ซึ่งการดำเนินการได้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ถึงข้อดี ข้อเสียในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งอย่างยั่งยืน

2. การประยุกต์ใช้หลักอปริทานิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตูกที่มีต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอปริทานิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก ประกอบด้วย 1) การประชุมกันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม 3) ไม่บัญญัติหรือเลิกล้มข้อบัญญัติตามอำเภอใจ 4) เคารพให้เกียรติและรับฟังความเห็นของผู้ใหญ่ 5) ให้เกียรติ คຸ້ມครองสตรีและเด็ก 6) เคารพสักการบูชาปูชนียสถาน 7) การอารักขาความคຸ້ມครองป้องกันโดยชอบธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ (1) การประชุมกันเนืองนิตย์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ไม่บัญญัติหรือเลิกล้มข้อบัญญัติตามอำเภอใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4) เคารพให้เกียรติและรับฟังความเห็นของผู้ใหญ่กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (5) ให้เกียรติ คຸ້ມครองสตรีและเด็กกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (6) เคารพสักการบูชาปูชนียสถานกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (7) การอารักขาความคຸ້ມครองป้องกันโดยชอบธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยมีการเชิญกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาร่วมแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ ข้อมูลความต้องการและการสะท้อนปัญหาในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ตำบลทาบลาตูก แบบยั่งยืน โดยการวิเคราะห์ความเสี่ยงในพื้นที่เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาคือการเตือน สร้างการตระหนักถึงปัญหาภัยแล้งที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลทาบลาตูกและความสำคัญในการดูแลรักษาทรัพยากร

3. ความความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมและสภาพปัญหาอุปสรรคของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตูกที่มีต่อการแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า มีความต้องการกิจกรรมหรือโครงการในการแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูกของประชาชนและในชุมชนมีความต้องการในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรและการอุปโภค บริโภคและระบบประปาเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร อ่างเก็บน้ำ และการแก้ไขปัญหาด้านแหล่งน้ำคือกำจัดผักตบชวาและวัชพืชเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาน้ำท่วม และการป้องกันน้ำป่าในช่วงฤดูฝนถ้าเกิดพายุฝนตกหนักจะทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลากชะล้างหน้าดินและตะกอนและทรายไหลลงสู่ที่ดินทำกินของชาวบ้าน โดยการบูรณาการทุกภาคส่วนและประชาชนในพื้นที่ในการร่วมกันแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืน และข้อเสนอแนะแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคือกระบวนการแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก มีการนำเสนอให้ประชาชนทราบถึงผลดี ผลเสียของปัญหาคือแบบยั่งยืนเพื่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืนและการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนซึ่งการดำเนินงานควรขอรับสนับสนุนงบประมาณในการแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืนภายในตำบลและการหารือร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน แกนนำในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านโดยการนำเสนอปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืนให้เป็นผลสำเร็จในระยะยาว ซึ่งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก คือขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการเนื่องจากงบประมาณในการดำเนินการยังไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืน และขาดการบูรณาการกับหน่วยงานด้านทรัพยากรในพื้นที่ เช่น อุทยานแห่งชาติขุนตาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาคือแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาลาดุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังมีแนวคิดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง โดยการเข้าร่วมในการพัฒนาพื้นที่เช่น การวางแผน การทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยโรจน์ ธนสันติ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า กรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น สถานภาพในตำบล จำนวนพื้นที่ถือครอง จำนวนครั้งของการได้รับข่าวสาร การเป็นกรรมการในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ การได้รับการอบรมเรื่องทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน เป็นรายด้านดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนได้เข้าร่วมประชุมกับเทศบาล เสนอปัญหาความต้องการแก้ไขปัญหาภัยแล้งของชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการและแผนงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง และการเสนอความต้องการในการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาล (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการปฏิบัติการยังมีประชาชนบางส่วนที่ไม่ได้ร่วมหรือการปรับปรุงระบบการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในส่วนของการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนมีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและชุมชน เนื่องจากทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่คนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระไพฑูริย์ อารัมภรัตน์ (2556) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา กรณีศึกษาเขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากได้มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาลมีการ

ประเมินผลความคุ้มค่าของแผนจากงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมซึ่งจะต้องมีการร่วมประชุมในการแก้ไข ปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการให้มีความเหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาภัยแล้งให้เข้ากับสถานการณ์ต่อไป

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพและอาชีพที่แตกต่างกัน มีสัมพันธ์กันกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก จำแนกได้ดังนี้ **สมมติฐานที่ 1** เพศไม่มีสัมพันธ์กันกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเพชรสมพร ญาณสมปนโน (สินชัย) (2555) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลพระกลางทุ่ง อำเภอฮาดูพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง ชุมชนเข้มแข็งไม่แตกต่างกัน **สมมติฐานที่ 2** อายุมีสัมพันธ์เชิงลบในระดับน้อยมากกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าอายุมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพฑูรย์ อารัมภรัตน์ (2556) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา กรณีศึกษาเขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพและรายได้ **สมมติฐานที่ 3** ระดับการศึกษาไม่มีสัมพันธ์กันกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยโรจน์ ธนสันติ (2554) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ **สมมติฐานที่ 4** สถานภาพมีสัมพันธ์น้อยมากกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาดุก ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

แสดงให้เห็นว่าอายุมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพฑูริย์ อารัมภรัตน์ (2556) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา กรณีศึกษาเขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ และรายได้ **สมมติฐานที่ 5** อาชีพมีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมากกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตุค ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าอาชีพมีผลต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติชัย สิ้นคง (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนายุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า อาชีพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลทั้งหมดผลว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตุค อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ต้องมีการดำเนินการดังนี้ 1. ควรมีการฝึกอบรมประชาชน ให้ความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งอย่างยั่งยืน 2. ควรมีการแจ้งผลประโยชน์ ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในกระบวนการทำงานของเทศบาล 3. ควรมีผู้รับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาภัยแล้งในตำบล 4. ควรมีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้บ่อยครั้ง และสอบถามถึงปัญหาภัยแล้งที่แท้จริง ปฏิบัติจริงเพื่อการแก้ไขตรงประเด็น โดยต้องมีการดำเนินการในส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาบลาตุค อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การประสานงานระหว่างเทศบาลกับชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน ที่เกี่ยวข้องด้านปัญหาภัยแล้งยังไม่มีบทบาทเท่าที่ควร ประชาชนบางส่วนในชุมชนยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือ และยังขาดความพร้อมเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนทำให้กิจกรรมหรืองานในด้านการแก้ไขปัญหาภัยแล้งไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในชุมชน และส่วนใหญ่ การดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐและองค์กรเอกชน คือ คณะกรรมการชุมชน และการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนยังไม่ทั่วถึงและสม่ำเสมอ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประโยชน์ที่ได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง
4. ด้านการติดตามและประเมินผล ประชาชนไม่มีบทบาทในการประเมิน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ในการประเมินผล

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหากล้วยแล้งแบบยั่งยืนในเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหากล้วยแล้งแบบยั่งยืน และสนับสนุน

ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืน ที่เทศบาลได้จัดทำขึ้นรวมทั้งโครงการที่ชุมชนขอรับการสนับสนุนงบประมาณเทศบาล

1.2 ส่งเสริมพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการรับรู้ข่าวสารของทางราชการอยู่เสมอ และควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนต่อการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งแบบยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 เทศบาลควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานด้วยความโปร่งใส และเป็นธรรม เพื่อสร้างความรู้สึกไว้ว่าเทศบาลและเจ้าหน้าที่ เป็นคนของประชาชน เป็นกลไกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งร่วมกับประชาชน

2.2 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะมากขึ้น และควรมีการนำความคิดเห็นของประชาชนมาประยุกต์ใช้มากขึ้น

2.3 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของเทศบาลควรที่จะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงแผนหรือขั้นตอนการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง โดยประชาชนสามารถนำเสนอโครงการให้กับเทศบาลเพื่อพิจารณากำหนดตามแผนการแก้ไขปัญหาภัยแล้งของเทศบาล

เอกสารอ้างอิง

กาบแก้ว ปัญญาไทย. (2554). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง*. (การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

กิตติชัย สิ้นคง. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

ชัยโรจน ธนสันติ. (2545). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิต.

เทศบาลตำบลทาบลาดุก. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่นห้าปี (พ.ศ.2561-2565) แก้ไขเพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลง (ครั้งที่ 2)*. (อัดสำเนา).

- พระเพชรสมพร ญาณสมปนฺโน (สินชัย). (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลพระกลางทุ่ง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระไพฑูริย์ อารัมภรัตน์. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา กรณีศึกษาเขตทวีวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(1), 457-478.
- ศิริพงศ์ พลฤทธิพันธุ์. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ฮาซันพรีนติ้ง.
- สำราญ ไชยริปู. (2560). แนวทางการเตรียมความพร้อมของศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59. (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร), 46.
- อัจฉรี สิงโต. (2565). ภัยแล้งทางการเกษตรของไทย. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566. จาก http://webapp.udd.go.th/lpd/node_modules/Article_Lpd/Article_Lpd1_1.pdf